گزارش مقایسه‌ای

عملکرد تجاری ایران و قزاقستان با

کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و

برخی کشورهای حوزه CIS

(سال ۲۰۲۵)

رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در قزاقستان

نسرین پابرجا

تابستان ۱۴۰۵

جدول مقایسه ای عملکرد تجاری قزاقستان و ایران با

کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا و برخی از کشورهای حوزه CIS درسال ۲۰۲۵

واحد : میلیون دلار

نام کشور	قزاقستان			ایران		
	صادرات به	واردات از	مبادلات	صادرات به	واردات از	مبادلات
روسیه	۸۱۴۱	۱۹۲۳۱	۲۷۳۷۲	۱۲۶۰	۲۷۴۰	۴۰۰۰
بلاروس	۲۷۱	۹۷۳	۱۲۴۴	۲۹	۶۸	۹۷
ارمنستان	۴۹	۲۰	۶۹	۵۳۸	۲۵	۵۶۳
قزقیزستان	۱۶۶۲	۵۸۰	۲۲۴۲	۴۳	۳۶	۷۹
ازبکستان	۳۵۲۱	۱۲۷۹	۴۸۰۰	۶۷۰	۱۰۸	۷۷۸
تاجیکستان	۱۱۲۴	۱۱۱	۱۲۳۵	۳۷۱	۱۱۳	۴۸۴
ترکمنستان	۳۱۶	۱۹۱	۵۰۷	۷۳۳	۱۶	۷۴۹
آذربایجان	۴۰۲	۶۸	۴۷۰	۶۲۳	۲۰	۶۴۳
ایران/قزاقستان	۲۲۷	۲۰۳	۴۳۰	۲۰۳	۲۲۷	۴۳۰
جمع کل	۱۵۷۱۳	۲۲۶۵۶	۳۸۳۶۹	۴۴۷۰	۳۳۵۳	۷۸۲۳

جدول فوق نمایانگر میزان مبادلات تجاری ایران و قزاقستان با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و برخی کشورهای حوزه CIS است. بر همین اساس، با تحلیل داده‌های مندرج در جدول، موارد ذیل تشریح می‌گردد:

- حجم مراودات تجاری قزاقستان با کشورهای جهان بالغ بر ۱۴۳/۸ میلیارد دلار بوده که از این میزان ۷۹ میلیارد دلار صادرات و حدود ۶۴/۸ میلیارد دلار واردات می باشد.

- حجم مبادلات تجاری قزاقستان با کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا و برخی کشورهای حوزه CIS (مندرج در جدول فوق)، بالغ بر ۳۸/۳ میلیارد دلار بوده که از این میزان حجم صادرات حدود ۱۵/۷ میلیارد دلار و میزان واردات بالغ بر ۲۲/۶ میلیارد دلار بوده است.

-حجم مبادلات تجاری جمهوری قزاقستان با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا حدود ۳۱/۳ میلیارد دلار بوده است که از نظر اسمی ۱ ٪ بیشتر از مدت مشابه سال گذشته است.

-طی این مدت، صادرات کالا به ۱۰/٤ میلیارد دلار (کاهش ۳.۷ درصدی) و واردات به ۲۰/۹ میلیارد دلار (افزایش ۳.٤ درصدی) رسید.

-در مجموع مبادلات تجاری قزاقستان با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، فدراسیون روسیه با ۸۷.۲ ٪ ، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است .

پس از روسیه، جمهوری قرقیزستان با ۷ ٪ ، جمهوری بلاروس با ۳.۸ ٪ و جمهوری ارمنستان با ۰.۲ ٪ به ترتیب قرار دارند.

سهم اصلی کالاهای صادراتی قزاقستان:

۱- نفت خام و فرآورده‌های نفتی خام حاصل از مواد معدنی قیری (٥٤.٤٪)
۲- عناصر و مواد شیمیایی معدنی رادیواکتیو و ایزوتوپ‌ها ، ترکیبات آلی یا معدنی،فلزات گرانبها، فلزات خاکی کمیاب (٦.۳٪)
۳- سنگ معدن و کنسانتره مس ، سرباره و خاکستر (٥.٥٪)
٤- مس تصفیه شده و آلیاژهای مس فرآوری نشده و مصنوعات آن (٥.۱٪)
٥- آهن آلات و فولاد و آلیاژهای آهنی (٤.۹٪)
٦- غلات (۲.٥٪)

سهم اصلی کالاهای وارداتی قزاقستان:

۱- ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی، وسایل مکانیکی؛ قطعات و اجزای آنها (۱٦.۸٪)،
۲- انواع وسایط نقلیه و خودروهای سواری (۳.۲٪)،
۳- دارو (۳.۸٪)،
٤- هواپیما (۱.۸٪)،
٥- موبایل و تلفن (۱.٦٪)،
٦- لوازم و بدنه وسایل نقلیه موتوری (۱.۲٪)

ملاحظات:

۱–روسیه مهم‌ترین شریک تجاری ایران و قزاقستان:

-حجم مبادلات تجاری ایران و روسیه حدود ٤ میلیارد دلار می باشد که از این میزان حجم واردات ۲/۷ میلیارد دلار و حجم صادرات ۱/۲ میلیارد دلار بوده است.

-حجم مبادلات تجاری قزاقستان با روسیه حدود، ۲۷/۳ میلیارد دلار بوده که میزان واردات ۱۹/۲ میلیارد دلار و صادرات ۸/۱ میلیارد دلار است.

-این ارقام نشان می‌دهد روسیه یکی از بازیگران اصلی تجارت منطقه‌ای می باشد و برای قزاقستان اهمیت دارد.

۲– سطح مبادلات تجاری ایران و قزاقستان با سایر اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا:

-ایران عمدتاً با ارمنستان، آذربایجان و ازبکستان مبادلات قابل توجهی داشته، در حالی که حجم تجارت با بلاروس و تاجیکستان کمتر بوده است.

-قزاقستان از نظر حجم مبادلات، بعد از روسیه بیشترین تجارت را با ازبکستان، بلاروس و قزقیزستان داشته است.

۳–نسبت سهم واردات به صادرات در مبادلات تجاری ایران و قزاقستان با کشورهای اتحادیه اوراسیا:

-ایران در مبادلات تجاری با اغلب کشورهای مندرج در جدول، مانند، ارمنستان و آذربایجان مازاد صادراتی و یا تراز تجاری مثبت داشته است (صادرات بیشتر از واردات).

این در این حالیست که قزاقستان در روابط تجاری با روسیه و بلاروس مازاد وارداتی و یا تراز تجاری منفی دارد، اما با کشورهای کوچک‌تر مانند تاجیکستان و آذربایجان میزان صادرات و واردات تقریباً متوازن است.

۴– حجم مبادلات تجاری فیمابین ایران و قزاقستان:

-حجم مبادلات تجاری ایران با قزاقستان حدود ٤۳۰ میلیون دلار بوده که از این میزان، واردات ایران از قزاقستان حدود ۲۲۷میلیون دلار و میزان صادرات ایران به قزاقستان بالغ بر ۲۰۳ میلیون دلار بوده است.

۵– بررسی میزان و ساختار مبادلات تجاری ایران و قزاقستان در منطقه:

مجموع، مبادلات تجاری ایران و قزاقستان با اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا و کشورهای منتخب حوزهCIS ، اختلاف قابل توجهی را میان دو کشور نشان می‌دهد. بر اساس داده‌های موجود، حجم کل مبادلات ایران حدود ۷/۸ میلیارد دلار و حجم مبادلات قزاقستان بالغ بر ۳۸/۵ میلیارد دلار برآورد می‌گردد. این اختلاف در حجم تجارت کل، بیانگر نقش برجسته قزاقستان در ساختار تجارت منطقه‌ای و نقش مؤثر آن در زنجیره تأمین اوراسیا است. قزاقستان بدلیل برخورداری از زیرساخت‌های توسعه‌یافته حمل‌ونقل، دسترسی گسترده به بازارهای روسیه، چین، آسیای مرکزی و همچنین عضویت فعال در اتحادیه اقتصادی اوراسیا، توانایی بیشتری در زمینه صادرات و واردات در مقیاس وسیع دارد.

در مقابل، تجارت خارجی ایران با وجود تنوع کالاهای صادراتی، همچنان با برخی چالش‌های نهادی و زیرساختی مواجه است که موجب می‌شود سهم آن از تجارت کل منطقه پایین‌تر باقی بماند. با این حال، روند روبه‌رشد همکاری‌های اقتصادی دوجانبه و توسعه مسیرهای ترانزیتی مشترک می‌تواند در بلندمدت به افزایش سهم ایران از تجارت منطقه‌ای منجر شود.

جمع‌بندی:

رایزنی بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در قزاقستان

– روسیه همچنان بعنوان محور اصلی تجارت منطقه مطرح بوده و ایران و قزاقستان هر دو بخش عمده فعالیت‌های تجاری خود را تحت تاثیر بازار و ظرفیت‌های اقتصادی این کشور بعنوان اقتصادهای مکمل، انجام می‌دهند.

-بیش از ۵۰ درصد از اقلام مبادله‌شده میان روسیه و قزاقستان را کالاهای پایه و خام نظیر سوخت، نفت و گاز تشکیل می‌دهد.

-قزاقستان با دارا بودن حجم قابل توجهی از تجارت خارجی، در نقش یکی از شرکای تجاری مهم کشورهای کوچک‌تر عضو اتحادیه اوراسیا، مانند؛ بلاروس، ارمنستان و قرقیزستان، شناخته شده است.

*علیرغم اینکه؛ ایران در حوزه صادرات کالا به کشورهای کوچک‌تر عضو اتحادیه اوراسیا نقش مؤثرتری دارد، اما حجم کل تجارت آن در مقایسه با قزاقستان همچنان محدود باقی مانده است.

بنظر میرسد در افق همکاری بلندمدت و با توجه به انجام توافقات و رفع محدودیتهای بین المللی ؛ روند همکاریهای دو جانله و چندجانبه بین ایران و کشورهای این بلوک اقتصادی مثبت بوده و رو به رشد ارزیابی میگردد. ۴۰۴۴۱۸-نهایی-